

Azərbaycan xalqının minilliklərlə ölçülən zəngin və şərəfli tarixində həm qəhrəmanlıq, həm də faciə səhifələri bir-birini əvəz etmiş, nəsil-nəslə qan yaddaşı və genlərlə ötürülmüşdür. Tariximizin 20 Yanvar səhifəsinin unikalılığı isə ondadır ki, o, eyni vaxtda həm faciə, həm də qəhrəmanlıq nümunəsidir. Sözügedən reallıqdan çıxış edərək, qədirlən oxuculara təqdim etdiyimiz bu yazıda məqsədimiz hər iki anlamı özündə birləşdirən 20 Yanvar hadisələrinə 32 illik zaman kəsiyindən nəzər yetirib, bir sıra narahatedici suallara cavab axtarmaqdır. Onları aşağıdakı ardıcılıqla təqdim etmək olar.

hadisəsi öncəsi Bakı Ümumqoşun Məktəbinin zabit kollektivi adından SSRİ Ali Soveti Sədri və ölkənin müdafiə nazirinin adına ünvanlanmış məktubda xüsusi olaraq qeyd olunurdu ki, Bakıda vəziyyət Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin nəzarəti altındadır və mövcud problemlərin həlli üçün siyasi tənzimləmə imkanları tükənməmişdir. Biz tam əminliklə deyirik: Bakıda ikinci Rumıniyanın baş verəsinə imkan verilməməlidir." Mərkəzə belə mövqə lazımdır. Ona görə də, rəsmi Moskva Bakıda qanlı ak-siyasını həyata keçirmək üçün bu qüvvələrə tam etibar etmirdi.

İstintaq müəyyən etmişdir ki, 1990-cı il yanvarın ortalarında SSRİ müdafiə və Daxili İşlər nazirliklərinin, habelə başqa xüsusi təyinatlı hərbi birləşmələrin 66 min nəfərdən çox əsgər və zabiti

hissələri, xüsusilə erməni mənşəli əsgər və zabitlər, eyni zamanda, həbsxanadan məlum məqsəd naminə azadlığa buraxılmış məhbuslar Bakıda hər cür vəziyyətlər törətməyə psixoloji baxımdan tam hazırlanmış və nəticədə 147 insanın qətlinə, 744 nəfərin ağır xəsarət almışına, 841 nəfərin qanunsuz həbs edilməsinə, 200 mənzil, ev, şəxsi və dövlət əmlakının dağıdılmasına rəvac verən bəşəri cinayət törədilmişdir.

Üçüncüsü, SSRİ rəhbərliyinin törətdiyi 20 Yanvar faciəsində dünyanın digər fövqəldövləti olan ABŞ-in üzərinə düşən məsuliyyəti.

ABŞ-da 1994-2001-ci illərdə Dövlət katibinin müavini işləmiş Stroub Telbottun həmmüəllifi olduğu "Ön yüksək səviyyədə" adlı kitabda qeyd olunur ki, 1989-cu il dekabrın 24-də ABŞ-in Dövlət

hərbciləri cinayətkar, onların dinc əhaliyə tutduqları divanı isə bütöv bir xalqa qarşı edilən məqsəd naminə azadlığa buraxılması məhbusları Kremli kəskin informasiya blokadası siyasətinə baxmayaraq, bütün dünyada, o cümlədən Azərbaycanda yayıldı və geniş siyasi rezonans doğurdu. Azərbaycan xalqının qəlbində ümid çirağı yandı.

Yeri gəlmişkən, burada bir həqiqəti də xüsusi olaraq qeyd etmək ki, Azərbaycan xalqının ən ağır dərdi olmuş və artıq tarixə çevrilmiş Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlı ulu öndər Heydər Əliyev 1969-1982-ci illərdə həyata keçirdiyi siyasətin nəticəsində həmin dövrə erməni millətçiləri bir dəfə də olsun ölkəmizə qarşı ərazi iddialarını açıq şəkildə dilə gətirməyə cəsarət etmədilər və buna imkan verilmədi.

milli azadlıq hərəkatını boğmaq, xalqın inamını, iradəsini qırmaq üçün totalitar kommunist rejimi tərəfindən törədilmiş hərbi təcavüz və cinayət kimi qiymətləndirildi. Ümummillət lideri tərəfindən 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar əhəmiyyətli olan şəxslər və şəhid ailələrinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsinə xüsusi diqqət və yaqı göstərilmişdir. Hələ ötən əsrin 90-cı illərində ulu öndərin müvafiq fərmanına əsasən, "20 Yanvar şəhidi" fəxri adı təsis edilərək, 20 Yanvar şəhidlərinin ailələrinin və 1990-cı ilin yanvar hadisələri zamanı əlil olmuş insanların dövlət yaqığı isə əhatə olunması üçün mühüm işlərə başlanılmışdır.

"1990-cı ilin 20 Yanvarında Azərbaycan xalqı öz azadlığı və müstəqilliyi uğrunda çox sayda şəhid verdi. Lakin onun iradəsi

pensiyası almaq hüququ olmayan ailə üzvlərinə kommunal, neqliyyat və digər xidmətlərə görə, 20 Yanvar əlillərinin 16 yaşınadək (ümumtəhsil müəssisələrində eyni təhsil alanlar 18 yaşınadək) uşaqlarının hər birinə aylıq sosial müavinətlər də verilir.

Prezident İlham Əliyev 18 mart 2014-cü il tarixli sərəncamı ilə digər müvafiq kateqoriyalardan olanlar kimi, 20 Yanvar əlilləri və şəhidlərinin də ölkənin ali və orta ixtisas təhsil müəssisələrində ödənişli təhsil alan uşaqları təhsil haqqından azad olunmuşlar.

Bu gün Bakının ən yüksək nöqtələrində birində hər bir azərbaycanlı üçün müqəddəs and yerinə çevrilmiş bir ünvan var. Bu, 20 Yanvar faciəsi qurbanlarının və Ermənistanın hərbi təcavüzünə qarşı döyüşlərdə həlak olanların dəfn edildiyi Şəhidlər xiyabanıdır.

Qanlı və şanlı tariximiz

Birincisi. 20 Yanvar faciəsini şərtləndirən amillər hansılardır və onun qarşısını almaq mümkün idi mi?

20 Yanvar faciəsinə aparan yol, əsasən, 2 amillə şərtlənmişdir: Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiaları və SSRİ rəhbərliyinin ermənipərəst mövqeyi 1988-ci il fevral ayında başlayaraq, 200 mindən artıq soydaşımız Ermənistanın zor və işğanca altında qovulmuşdu. Təkcə 1989-cu ilin avqust-dekabr aylarında Ermənistan tərəfindən Azərbaycan sərhədlərinin 91 dəfə pozulması və atəşə tutulması nəticəsində 32 nəfər azərbaycanlı öldürülmüş, 166 nəfər yaralanmışdı.

Kreml bu vəziyyətdən nəticə çıxarıb, Ermənistanın qeyri-qanuni və antibəşəri hərəkətlərinə hüquqi qiymət verib, günahkarları cəzalandırmaq əvəzinə, cinayətkarın şirnikləndirilməsi siyasətinə üstünlük verdi. Həmin qərəzli, məsuliyyətsiz və cinayətkar siyasətin bir neçə məqamına nəzər yetirək:

– 1988-ci ilin mart ayında Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsi və SSRİ Nazirlər Sovetinin "Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsi haqqında" qəbul etdiyi qərar, əslində, Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan ayrılaraq Ermənistanla birləşdirilməsi üçün münbit şəraiti təmin etməyə hesablanmış addım idi. Bu qərara əsasən, ilk növbədə Dağlıq Qarabağa müstəsna hüquq və səlahiyyətlər verilir, böyük maliyyə vəsaitləri ayrılır, vilayətə bağlı

orqanlarından xahiş edirik ki, ölkə konstitusiyasının 81-ci maddəsinə uyğun olaraq, Azərbaycan SSR-ə müvafiq zəruri yardımı həyata keçirsin", – şəklində ifadə olunmuş mövqə Mixail Qorbaçov başda olmaqla SSRİ rəhbərliyini həm arxayınlaşdırmış, həm də Azərbaycan əleyhinə addımlarının radikallığı səviyyəsini daha da gücləndirmişdir. Xatırladaq ki, 1977-ci il 7 oktyabr tarixində qəbul

Bakı şəhərinə gətirilərək, Qala və "Nasosnu" aerodromlarında, respublika stadionunda, Salyan kazarmasında yerləşdirilmişdi. Azərbaycan gəndərilən ordu hissələrinin tərkibinə Stavropol-dan, Rostovdan, Krasnodardan səfərbər edilmiş erməni zabit və əsgərləri, hərbi məktəblərdə təhsil alan erməni kursantları da cəlb edilmişdi. Respublikaya gətirilmiş hərbi qüvvələrin, əməliyyatlara rəhbərlik etmək üçün Bakıya gələn

katibi Ceyms Beyker ölkəsinin Rusiyadakı fövqəladə və səlahiyyətli səfəri Cek Motlak vasitəsilə SSRİ-nin Xarici İşlər naziri Eduard Şevardnadzeyə məlumat çatdırır ki, əgər sovet qoşunları Rumıniyaya ölkədaxili sabitliyin bərpasına naminə müdaxilə edərsə, ABŞ bu insidentə etirazla qarşılamayacaqdır. Eduard Şevardnadze cavabında bildirir ki, ABŞ SSRİ-ni hərbi avantürəyə cəlb etmək istəyir və bununla da özünün Panamaya olan müdaxiləsinə haqq qazandırmağa çalışır. SSRİ-nin Xarici İşlər naziri qeyd edir ki, ölkəsi prinsip etibarilə yeni xarici siyasət kursunu həyata keçirir. Bu kursa görə, SSRİ daha sosialist ölkələrinin daxil olmasına qarşılaşacaqdır. Bu mövqədən göründüyü kimi, söhbət yalnız sosialist ölkələrindən gedirdi, sovet respublikalarından yox.

Deməli, Mixail Qorbaçov başda olmaqla, SSRİ rəhbərliyi ABŞ-in Rumıniya ilə bağlı məlum mövqeyindən bir sıra nəticələr çıxardı. İlk nəticə isə ondan ibarət oldu ki, sovet qoşunlarını Azərbaycan xalqının müstəqillik müdaxiləsinə qarşı Bakıya yeridəcəyi təqdirdə ABŞ-in etirazı olmayacaqdır. Rəsmi Moskva, həm də onun fərqində idi ki, ABŞ-in güclü erməni lobbisi və di-aspuru da rəsmi Vaşinqtonun Bakı qırğınına qarşı laqeyid mövqeyinin formalaşmasında öz rolunu oynayacaqdır. Taktiki baxımdan belə qiymətləndirmədə Moskva yanılmamışdı. ABŞ 20 Yanvar faciəsini olduqca soyuqqanlı qarşıladı. "Sem day" Rumıniya hadisələri fonunda davranışı ilə SSRİ-nin Bakı avantürasına dolayısı ilə "yaşıl işiç" yandırdığını fərqində idi. Həm də fərqində idi ki, belə avantüralar əzəli rəqibi və düşməni olan SSRİ-nin məhvinin tarixi "X" anını son dərəcə yaxınlaşdırmağa xidmət göstərirdi. ABŞ yanılmamışdı, 20 Yanvar faciəsi SSRİ-nin sonunun başlanğıcını şərtləndirən proseslərin katalizatoru oldu.

Dördüncüsü, bu bəşəri cinayət ölkədaxili və beynəlxalq siyasi-hüquqi qiymətin verilməsi

20 Yanvar faciəsinə dövlət və evlərin damlarında snayperlər yerləşdirilməsi və hədəflərində yalnız siz olacaqsınız. Ona görə də özünümüdafiə instinktinə çıxış edərək patronlarınıza heyfiniz gəlməsin;

– Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin hərbi dəstələri şəhərin strateji nöqtələrində yerləşdirilmişdir və onların amansız müqavimət göstərəcəklərini nəzərə alıb, qətiyyət və adekvat qəddarlıq nümayiş etdirin;

– müqavimət göstərən tərəfin milisin, sovet ordusunun və ya digər qoşunların geyimində də olması xüsusilə qorunulmuş və ya reallığı nəzərə alıb, onları davamlı atəş hədəfinə çevirməyi bacarmalısınız.

Bir sözlə, SSRİ rəhbərliyinin "xeyir-duası" ilə 66 minlik qoşun

Prezident İlham Əliyev Sumqayıtın 70 illiyinə həsr olunmuş tədbirdə qeyd etdiyi kimi, "1987-ci ildə Heydər Əliyev vəzifədən gedəndən sonra iki həftə keçməmiş erməni millətçiləri Dağlıq Qarabağı Azərbaycandan ayırıb Ermənistanla birləşdirməyə çalışırdı. Artıq Dağlıq Qarabağda separatçı meyillərə ələ bil ki, yaşılı işiç yandırıldı. Heydər Əliyev vəzifədən gedəndən 3 ay sonra Sumqayıt hadisələri baş vermişdir. Sumqayıt hadisələri də məkrli planın tərkib hissəsi idi. Plan ondan ibarət idi ki, Heydər Əliyev hakimiyyətdən getsin. Çünki onun Siyasi Büronun üzvü kimi fəaliyyət erməni millətçilərə imkan vermirdi ki, məsələ qaldırılsınlar".

1990-cı ilin iyulunda Moskvadan Vətənə qayıdan Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə həmin il noyabrın 21-də Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisində 20 Yanvar faciəsinə ilk dəfə siyasi-hüquqi qiymət verən sənəd qəbul edildi. Naxçıvan Ali Məclisində qəbul edilmiş və 20 Yanvar faciəsinə ilk siyasi-hüquqi qiymət verən, eyni zamanda, Azərbaycan xalqının ümumi rəyini özündə təəcəssüm etdirən bu qərar Heydər Əliyev qətiyyətinin təzahürü kimi tarixə düşdü. Sənədə respublika səviyyəsində 20 Yanvar faciəsinə siyasi-hüquqi qiymətin verilməsi ölkə rəhbərliyindən tələb edilirdi. Ölkəmiz müstəqillik qazandıqdan sonra da 1993-cü ilə qədər iqtidarda olanların heç biri faciə ilə bağlı əsl həqiqəti aşkar etməyə özündə cəsarət tapmadı.

Yalnız Azərbaycan xalqının ümummillət lideri Heydər Əliyev ölkə rəhbərliyinə qayıdırdıqdan sonra –1994-cü ilin martında 20 Yanvar hadisələrinin hüquqi müstəvidə əsil mahiyyəti açıqlandı. 1994-cü il yanvarın 12-də keçirdiyi müşavirədə ulu öndər Heydər Əliyev bu barədə deyirdi: "Xalqa təcavüz olunmuş, günahkarlar isə hələ müəyyənləşdirilməmişdir. Görünür ki, ötən yaxın illərdəki Sovetlər Birliyi, respublika rəhbərliyi, məsul şəxslər öz mənafeləri naminə bu böyük faciənin əsil mahiyyətini xalqa bəyan etməmişlər".

Ulu öndər Heydər Əliyev "20 Yanvar faciəsinin 4-cü ildönümünü keçirilməsi haqqında" 1994-cü il 5 yanvar tarixli fərmanında Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə Qanlı Yanvar hadisələri ilə bağlı xüsusi sessiyanın keçirilməsi məsələsinə baxmaq tövsiyə etdi. Milli Məclisin 1994-cü il martın 29-da qəbul etdiyi qərarda 20 Yanvar faciəsinin günahkarları konkret qeyd olundu və bu qanlı aksiya Azərbaycanda

sınmadı və milli ruhu sarsılmadı. Həmin qırğın zamanı ümummillət mənafeələrini müdafiəsinə naminə canlarından keçmiş və şəhidlik zirvəsinə ucalmış Vətən övladları misilsiz fədakarlıqları ilə xalqımızın qəhrəmanlıq salnaməsinə yeni parlaq səhifə yazdılar", – deyə Prezident İlham Əliyev tərəfindən 20 Yanvar şəhidlərinin xatirəsinin əbədiləşdirilməsi, adlarının ucaya tutulması, onların ailələrinin, övladlarının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, eyni zamanda, bu faciə ilə bağlı əhəmiyyətli olan şəxslərin sosial müdafiə sisteminin formalaşdırılması istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır. Prezident İlham Əliyev 2020-ci il dekabrın 31-də "20 Yanvar şəhidinin ailəsi üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü" nün təsis edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2006-cı il 19 yanvar tarixli 350 nömrəli fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə" imzaladığı fərmana əsasən, 1990-cı ilin yanvar faciəsi zamanı şəhid olmuş hər bir şəxsin ailəsinə təsis edilmiş aylıq "20 Yanvar şəhidinin ailəsi üçün Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü" nün məbləği 300 manatdan 500 manata qaldırılmışdır. Bu fərman 2021-ci il yanvarın 1-dən qüvvəyə minmişdir.

Bundan savayı, Azərbaycan Respublikasının suverenliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda döyüşlərdə, cəbhədə olmaqla və ya döyüş əməliyyatları aparılan ölkələrdə beynəlmillət borcu yerinə yetirməklə bağlı, həmçinin hərbi xidmət vəzifələrini (xidməti vəzifələri) yerinə yetirərək, habelə 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri ilə əlaqədar sağlamlıqlarını itirərək əhəmiyyətli müəyyən edilmiş şəxslərin mərdlik və şücaətlərini qeyd edərək, onların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və onlara dövlət yaqığı artırmaq məqsədi ilə "Müharibə əlillərinə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin təqaüdü" nün təsis edilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2008-ci il 9 sentyabr tarixli 823 nömrəli fərmanında edilmiş dəyişiklikləyə əsasən təqaüdü aylıq məbləği aşağıdakı kimi müəyyən edilmişdir:

I qrup əlillərə - 400 manat;
II qrup əlillərə - 350 manat;
III qrup əlillərə - 300 manat

Artımların 2021-ci il yanvarın 1-dən etibarən tətbiqinə başlanılmışdır.

Digər tərəfdən, əmək pensiyası təyin edilmiş şəhid ailəsi üzvlərinin hər birinə yaşa görə əmək pensiyasının baza hissəsinin 85 faizi məbləğində əlavə hesablanır. 20 Yanvar şəhidlərinin əmək

Hər il ölkəmizdə və xaricdə 20 Yanvar faciəsinin ildönümləri ilə bağlı silsilə anım tədbirləri keçirilir. Sonda təəssüf hissi ilə qeyd etmək ki, bu bəşəri cinayətə hələ də beynəlxalq aləmdə lazımı siyasi-hüquqi qiymət verilməmişdir.

Onu da qeyd etmək ki, keçmiş SSRİ Baş Prokurorluğunun ədliyyə polkovniki V.Medvedevin rəhbərliyi ilə təşkil etdiyi istintaq qrupu cinayət hadisələrinin araşdırılmasını çox səthi aparmış, istintaq hərbcilərinin hərəkətlərində cinayət tərkibi olmaması nəticəsinə gəlmişdi. 20 iyul 1990-cı il tarixdə cinayət işinə xitam verilməsi barədə qərar qəbul olunmuş, cinayət işinin materialları Moskvaya aparılmışdı. Təəssüf ki, həmin vaxt Azərbaycan Respublikası Prokurorluğu törədilmiş cinayət hadisələri ilə bağlı heç bir cinayət işi başlamamışdır.

Zaman keçdikcə bir sıra həqiqətlər meydana çıxır, 20 Yanvar faciəsinin qarənliq məqamları aydın olur. 100 cildlik istintaq materiallarının 68 cildi Bakıdan Moskvaya, keçmiş SSRİ Prokurorluğuna aparılmışdır və indiyədək qaytarılmayıb. Bir sıra sənədlərin, o cümlədən keçmiş SSRİ-nin yüksək instansiyalarında, xüsusən də hazırda Rusiya Federasiyası Prokurorluğunda saxlanılan 68 cildlik cinayət işinin materiallarının əldə edilməsi 20 Yanvar faciəsinin miqyasını və baskarlarının məsuliyyətini dərəcəsinə tam dəqiqliklə üzə çıxara bilər.

Beynəlxalq birlik isə hələ də bu ədalətsizliyə dözdür. Buna baxmayaraq, inanırıq ki, Azərbaycan xalqının qanına əli batmış bu cinayətkarlar gec-təz öz layiqli cəzalarını alacaqlar. Əminliyimizin ciddi əsasları vardır. Son 32 ildə ikinci dəfədir ki, 20 Yanvar faciəsinin növbəti ildönümünü yeni tarixi reallıqda xilaskar Ali Baş Komandan İlham Əliyev rəhbərliyi altında müzəffər Azərbaycan Ordusunun 44 günlük Vətən müharibəsində tarixi Zəfərə imza atdığı bir zamanda qeyd edirik. O tarixi qələbə ki, bütün şəhidlərimizin ruhunu şad etmişdir. O, qələbə ki, Cəbrayılıımızı, Füzülimizi, Zəngilanımızı, Qubadlıımızı, Ağdamımızı, Kəlbəcərimizi, Laçınımızı, Hadrutumuzuz, Suqovuşanımızı, Şuşamızı və bütövlükdə işğal altındakı bütün ərazilərimizi öz əbədi sahibinə –Azərbaycan xalqına qaytarmışdır.

Elman NƏSİROV,
Milli Məclisin deputatı,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının Siyasi Araşdırmalar İnstitutunun direktoru, siyasi elmlər doktoru, professor

mühüm məsələlərin həlli İttifaq nazirlikləri və strukturlarının səlahiyyətinə aid edilirdi.

–1989-cu il yanvarın 12-də SSRİ Ali Soveti Rəyasət Heyətinin qərarına əsasən, Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin ərazisində xüsusi idarəetmə forması –Xüsusi İdarə Komitəsi yaradıldı. Sədri ermənipərəst memur Arkadi Volski təyin edildi. Bu addım faktiki olaraq Dağlıq Qarabağın Azərbaycanın tərkibindən çıxarılmasını təmin etmiş oldu.

Rəsmi Moskvanın yuxarıda qeyd olunan addımlardan ruhlanan və şirnik Ermənistan SSR Ali Soveti 1989-cu il dekabrın 1-də Dağlıq Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi haqqında qərar qəbul etdi. Bu siyasət və onun nəticələri Azərbaycanda ermənipərəst SSRİ rəhbərliyi əleyhinə etimadsızlıq mühiti və ümumxalq etirazı dağlasının formalaşdırılmasına təmin etdi.

Azərbaycan rəhbərliyinin qətiyyətsizliyi və antimillət siyasəti. Azərbaycan Xalq Cəbhəsinin təxribatçı addımları

Hadisələrin təhlili göstərir ki, Azərbaycan rəhbərliyi və müxalifəti həmin tarixi şəraitdə ümummillət maraqları şəxsi maraqların fövqünə qoymaq bacarığı nümayiş etdirə bilsəydi, antimillət və təxribatçı addımlar atmasaydı, rəsmi Moskvanın Azərbaycan

edilmiş SSRİ Konstitusiyasının 81-ci maddəsinə görə, müttəfiq respublikaların suveren hüquqları SSRİ tərəfindən qorunmalı idi.

Bundan savayı, 1989-cu ilin sonlarında ölkəmizin bəzi rayonlarında Xalq Cəbhəsinin hakimiyyəti zorla ələ keçirməsi, Naxçıvanın İrəvan sərhədindəki tikanlı məfillərin sökülüb atılması, Xalq Hərəkatının radikal qanadının Milli Müdafiə Şurası təşkil edərək nəzarəti öz əlinə alması, 1990-cı il yanvarın 13-15-də Dövlət Təhlükəsizliyi Komitəsinin Sumqayıt ssenarisi əsasında "erməni talarları" törətməsi Moskvanın əlinə Azərbaycan xalqını cəzalandırmaq fərsəti vermişdi.

İkincisi. Bakıya yeridilən qoşun hissələrinin hədsiz qəddarlığı nə ilə bağlı idi?

Əvvəla, qeyd etmək ki, 1989-cu ilin sonlarında Bakı şəhərində 110 minlik silahlı qüvvə və hüquq-mühafizə orqanlarının şəxsi heyəti var idi. Xüsusilə, Bakı qarnizonunun və Bakı Ümumqoşun Məktəbi zabitləri və əsgərlərinin Azərbaycan xalqına münasibəti heç bir halda düşmənmünasibəti deyildi, əksinə, daha çox loyallığı ilə fərqlənirdi. Onlar yerli əhalinin qonaqpərvərliyi və alicənablığını gündəlik həyatda görür və qiymətləndirirdilər. Başqa sözlə, "Görünən dağa nə bələdçi". Təsədüfi deyildir ki, 20 Yanvar